

5. Білічак О.А. Прокурорський нагляд за законністю провадження негласних слідчих (розшукових) дій. Юридичний вісник. 2014. № 5. С. 115–120.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12> (дата звернення: 09.03.2023).

6. Копилов Е.В. Формування безпекового середовища суспільства й держави в умовах сьогодення. FORMATION OF SECURITY ENVIRONMENT OF SOCIETY AND STATE IN NOWADAYS CONDITIONS. Міжнародний юридичний науковий електронний журнал № 5-450 від «1» червня 2022 р. 69063, м. Запоріжжя, пр. Соборний 74, к. 201, офіційний сайт: www.lsej.org.ua.

7. Дьомін Ю. Повноваження прокурора при здійсненні нагляду за оперативно-розшуковою діяльністю / Ю. Дьомін // Науковий часопис Національної академії прокуратури України. – 2016. – № 3. – С. 67–73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://www.chasopysnapu.gov.ua/chasopys/ua/pdf/11-2016/diomin.pdf> (дата звернення: 14.03.2023).

8. Тіхонов С.В., Василичук В. І., Вишневський С.А. Удосконалення участі прокурора під час ведення оперативно-розшукових справ підрозділами, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність. Теорія і практика правознавства. 2022. Вип. 1 (21). С. 82–96. URL: <https://doi.org/10.21564/2225-6555.2022.21.260018>. (дата звернення: 14.03.2023).

Кузнєцов Олександр Ігорович,
ад'юнкт Національної академії внутрішніх
справ Національна академія внутрішніх
справ

ПРОТИДІЯ ОРГАНІЗОВАНИМ ГРУПАМ АБО ЗЛОЧИННИМ ОРГАНІЗАЦІЯМ З ВИКОРИСТАННЯМ МОЖЛИВОСТЕЙ НЕГЛАСНИХ СПІВРОБІТНИКІВ

Організована злочинність і боротьба з нею в нашій державі є надзвичайно складною, актуальною та важливою проблемою. Світовий досвід боротьби з організованими групами або злочинними організаціями (далі – ОГ або ЗО) вказують на ефективності застосування в цій справі уповноваженими оперативними підрозділами комплексу оперативно-розшукових заходів, та засобів, зокрема можливостей негласних співробітників, що насамперед пояснюється особливостями організованої злочинної діяльності.

Перш за все, в переважній більшості випадків ОГ або ЗО мають складну структуру, суворий розподіл функцій між їх членами та відсутність контакту між особами, які діють на різних рівнях системи, що значно утруднює розкриття вчинених ними злочинів.

Діяльність ОГ або ЗО спрямована, як правило, на тривалий період, систематичне вчинення злочинів. Кожний злочин ретельно

планується, визначаються альтернативні варіанти досягнення злочинного результату, прогнозується діяльність правоохоронних органів, а також засоби по її нейтралізації. Представники ОГ або ЗО оперують значними коштами, мають високопоставлених корумпованих осіб, озброєні найновішими технічними засобами і вчиняють активну протидію діяльності правоохоронних органів [1, с.192].

Складність виявлення кримінально-процесуальними засобами ОГ або ЗО в силу перерахованих особливостей і зумовлює застосування оперативно-розшукових заходів, засобі що дозволяє відслідковувати злочини, що готуються і вчинюються, контролювати злочинну діяльність, активно впливати на неї, приймати відповідні рішення, а також використовувати весь потенціал можливостей оперативних підрозділів для розкриття вже вчинених злочинів.

Крім того, уповноважені оперативні підрозділи мають право, для розкриття ОГ або ЗО та притягнення винних до відповідальності, мати гласних і негласних штатних та позаштатних працівників; використовувати конфіденційне співробітництво [2].

Під час оперативного чи кримінального провадження щодо членів ОГ або ЗО негласні співробітники можуть виконувати спеціальне завдання з розкриття їх злочинної діяльності [3] яке полягає в організації слідчим і оперативним підрозділом введення уповноваженої ними особи, в організовану групу чи злочинну організацію під легендою прикриття для отримання речей і документів, відомостей про її структуру, способи і методи злочинної діяльності, які мають значення для розслідування злочину або злочинів, які вчиняються цими групами [4].

Введення негласного співробітника в ОГ або ЗО здійснюється за наявності відомостей про організовану злочинну діяльність та на підставі письмового доручення.

Для виконання доручення негласний співробітник вправі під легендою прикриття вступати в трудові, цивільно-правові та інші відносини [5].

Співробітництво особи з оперативним підрозділом зараховується до її загального трудового стажу в разі укладення з нею трудової угоди. Якщо у зв'язку з виконанням такою особою завдань оперативно-розшукової діяльності настала її інвалідність або смерть, на неї поширюються пільги, передбачені у таких випадках для працівників оперативних підрозділів [2].

Шкода або збитки, завдані діями негласного співробітника під час виконання доручення, відшкодовуються за рахунок державного бюджету. Негласний співробітник не несе відповідальності за завдані ним шкоду або збитки, якщо його дії були необхідними для виконання доручення. [5].

Отже, негласний співробітник не несе цивільно-правової та адміністративної відповідальності за завдані ним шкоду або збитки, якщо його дії були необхідними для виконання завдань оперативно-розшукової діяльності. Шкода та (або) збитки, завдані діями негласного

співробітника у межах виконання завдань оперативно-розшукової діяльності, відшкодовуються за рахунок державного бюджету.

При наявності загроз життю та здоров'ю негласного співробітника, пов'язаних з виконанням завдань оперативно-розшукової діяльності, його захист може здійснюватися відповідно до законів України “Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві” та “Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів”.

Таким чином, використання можливостей негласних співробітників у протидії ОГ або ЗО забезпечує руйнування злочинних планів та намірів, створення перешкод на шляху їх реалізації, в багатьох випадках дозволяє запобігти значних матеріальних втрат чи людських жертв (наприклад, при попередженні терористичного акту). Крім того, використання їх можливостей дозволяє отримати достовірну, повну та всебічну інформацію про вчиненні чи ті, що готуються, злочини, забезпечує здобуття необхідних доказів кримінально-процесуальним шляхом та притягнення винних до кримінальної відповідальності.

Отже, можна зробити висновок, що використання можливостей негласних співробітників у протидії ОГ або ЗО зумовлене складністю їх виявлення та документування кримінально-процесуальними засобами.

Список використаних джерел

1. Кримінально-правові ознаки організованих груп і злочинних організацій : монографія / А. А. Вознюк. – К. : Нац. акад. внутр. справ, 2015. – 192 с.

2. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» від 18 лютого 1992 р. №2135-ХІІ// Відомості Верховної Ради (ВВР).-1992.- № 22, ст.303.

3. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р., № 4651-VI // Офіційний вісник України. – 2012. – № 37. – Ст. 1370.

4. Про затвердження Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні : наказ ГПУ, МВС, СБУ, АДПС, МФ, МЮ України від 16.11.2012 № 114/1042/516/1199/936/1687/5 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12#Text>

5. Закон України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» від 30 червня 1993 р. № 3341-ХІІ // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1993. - N 35. - ст.358